

Icke-identitetsproblemet, påverkansprincipen och vårt ansvar för framtida generationer

Etikseminarium om ansvaret för kommande generationer

Kärnavfallsrådet

29 November, 2022

Krister Bykvist

Institutet för framtidsstudier, Stockholm

Filosofiska institutionen, Stockholms universitet

Icke-identitetsproblemet

- Är det något skumt med vad som sägs?

Icke-identitetsproblemet

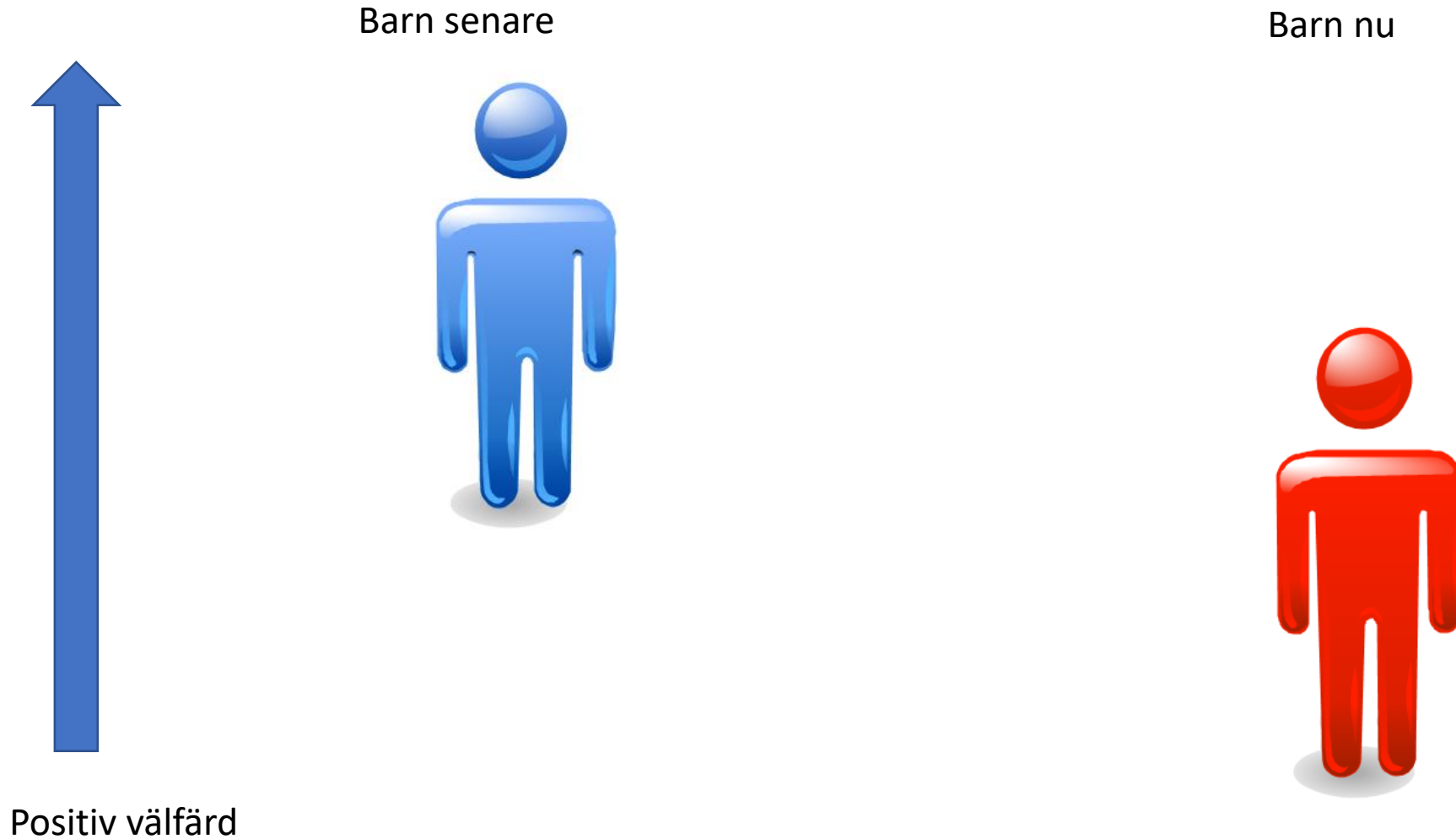
- Affischtexten antyder att tonåringen bör vänta med att skaffa barn, eftersom det är *bättre för barnet*.
- Men om hon väntar, så kommer hon att föda ett *annat* barn!
- Att hon väntar med att skaffa barn skulle inte vara bättre för *detta* barn.

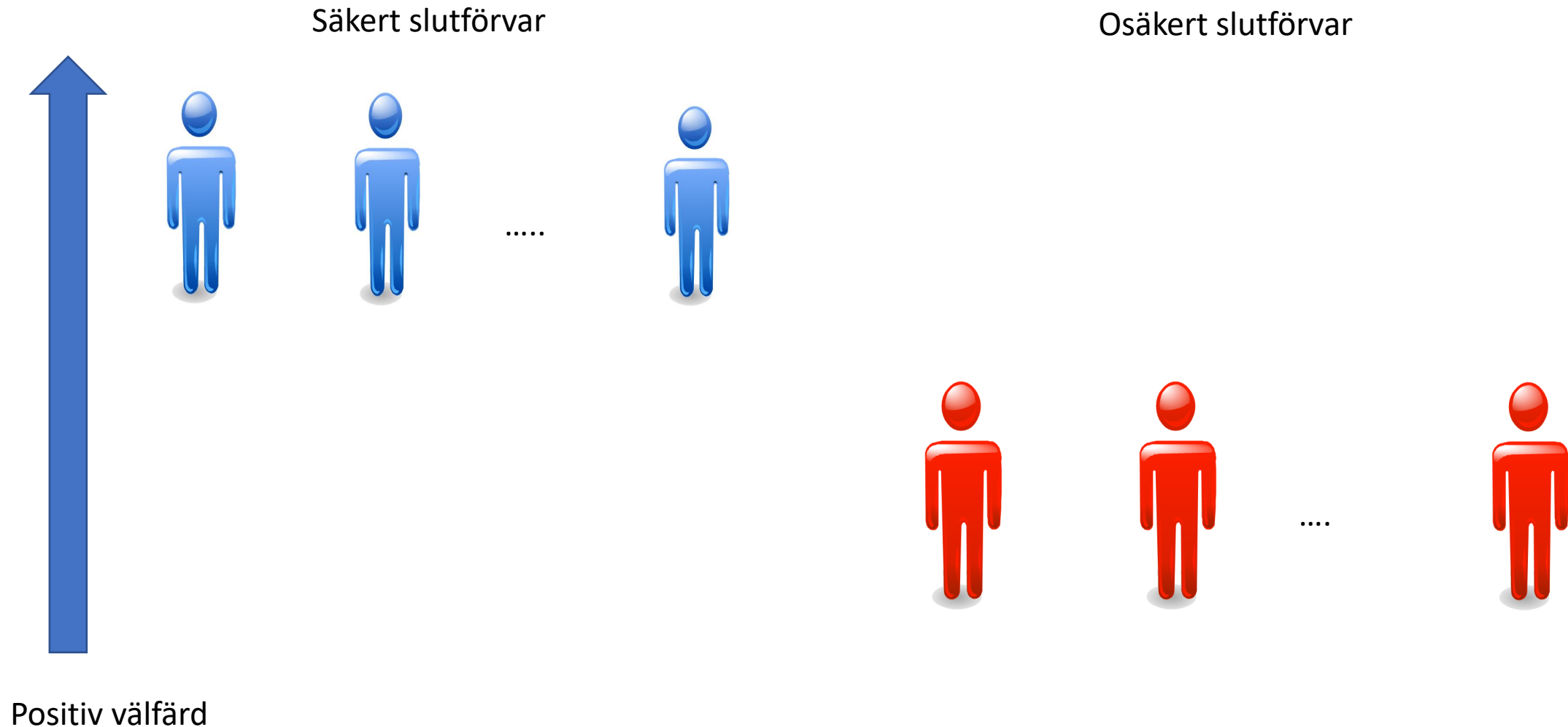
Icke-identitetsproblemet

- Man kan inte ha det bättre om man existerar än om man inte existerar.
- Man kan inte ha det sämre om man existerar än om man inte existerar.
- Om man inte skapas har man ju ingen välfärd alls.
- Jfr: jag är inte längre om jag existerar än om jag inte existerar.
- Varför bör hon då vänta, förutom konsekvenser för henne och samhället? *Parfits icke-identitetsproblem.*

Schematisk illustration: valet mellan barn

Schematisk illustration: valet av slutförvar

Skadeprincip och påverkansprincip

- *Skadeprincip*: Det är fel att skada en person (om man kan undvika det men ändå uppnå målet, eller om de goda konsekvenserna för personen inte väger tyngre).
- *Påverkansprincip*: man skadar en person genom en handling om man gör det sämre för personen än hon skulle ha haft det om man inte utfört handlingen.
- Men i icke-identitetsfallen så skadar vi ingen om vi skaffar barn nu eller väljer osäkert slutförvar.
- Varför är dessa handlingar fel?

Den reviderade påverkansprincipen

- *Skadeprincip*: Det är fel att skada en person (om man kan undvika det men ändå uppnå målet, eller om de goda konsekvenserna för personen inte väger tyngre).

- *Reviderad påverkansprincip* (Elizabeth Harman):

Man skadar en person genom en handling om handlingen 'vållar lidande, död, kroppsskada eller lyte, *även om hon inte skulle ha existerat om handlingen inte utförts*'.

Tillämpning av reviderad påverkansprincip: valet mellan barn

- Att skaffa ett barn nu vållar barnet lidande (som inte uppvägs av bra konsekvenser för barnet)
- Att skaffa ett barn senare vållar inte detta barn lidande (och uppfyller lika väl målet att skaffa ett barn)
- Alltså är det fel att skaffa barn nu.

Tillämpning av reviderad påverkansprincip: valet av slutförvar

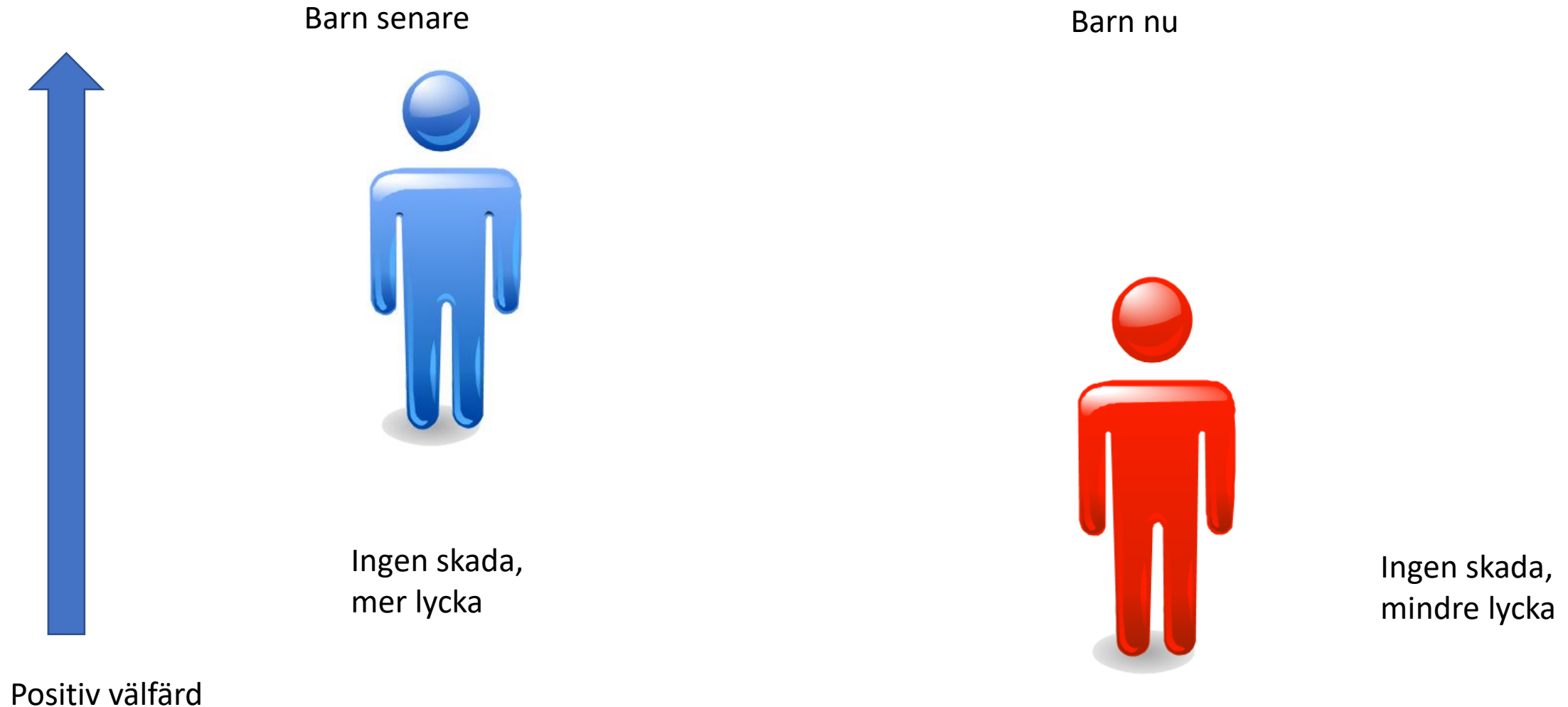
- Att välja osäkert slutförvar vållar lidande, död, eller kroppsskada genom strålning (som inte uppvägs av bra konsekvenser för individerna).
- Att välja säkert förvar har inte dessa dåliga konsekvenser (men uppfyller de relevanta målen)
- Alltså är det fel att välja osäkert slutförvar.

Den reviderade påverkansprincipen behöver kompletteras

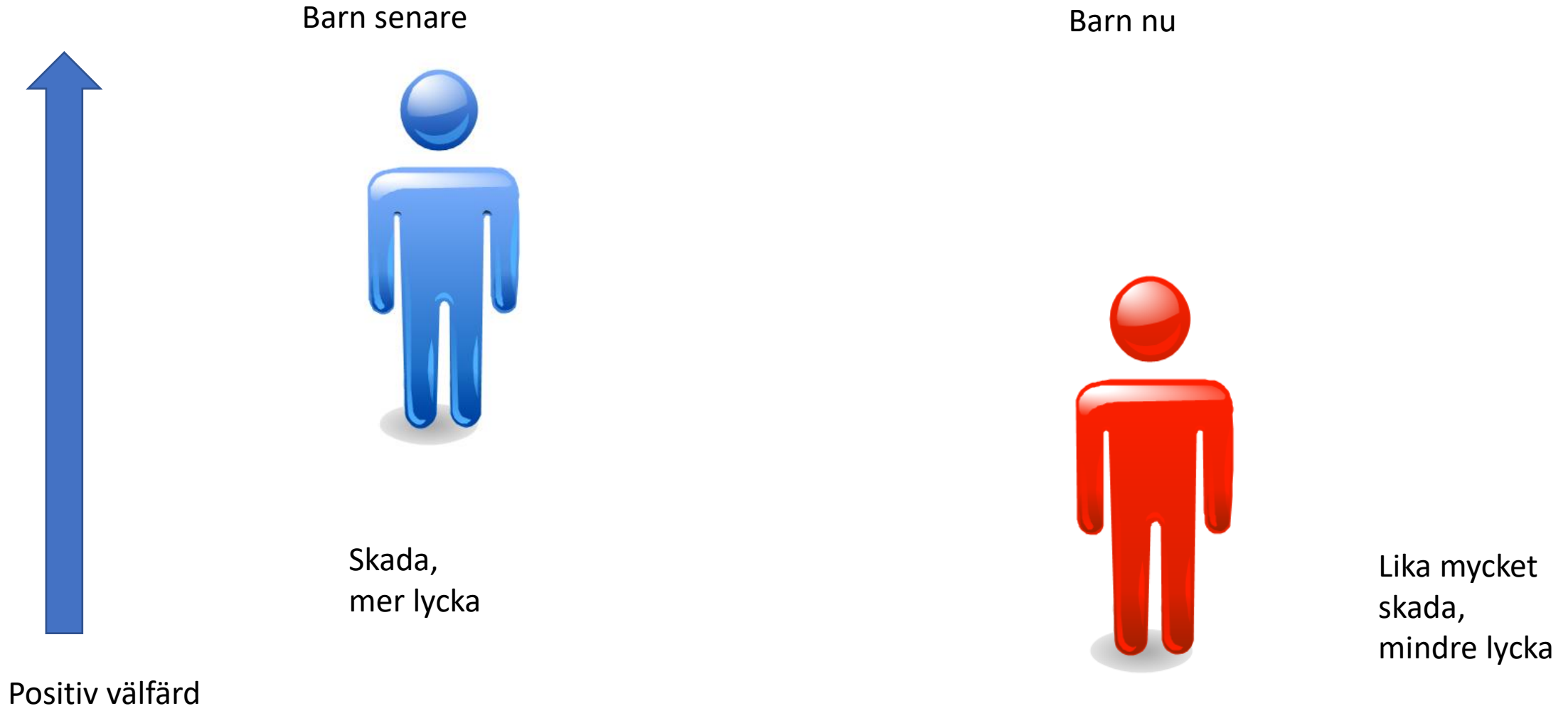
I de fall då

- (a) man vållar *lika mycket skada*, oavsett vad man gör, men de goda konsekvenserna för individerna skiljer sig åt.
- (b) man vållar *ingen skada*, oavsett vad man gör, men de goda konsekvenserna för individerna skiljer sig åt.
- (c) valet av handlingar påverkar *antalet* framtida individer.

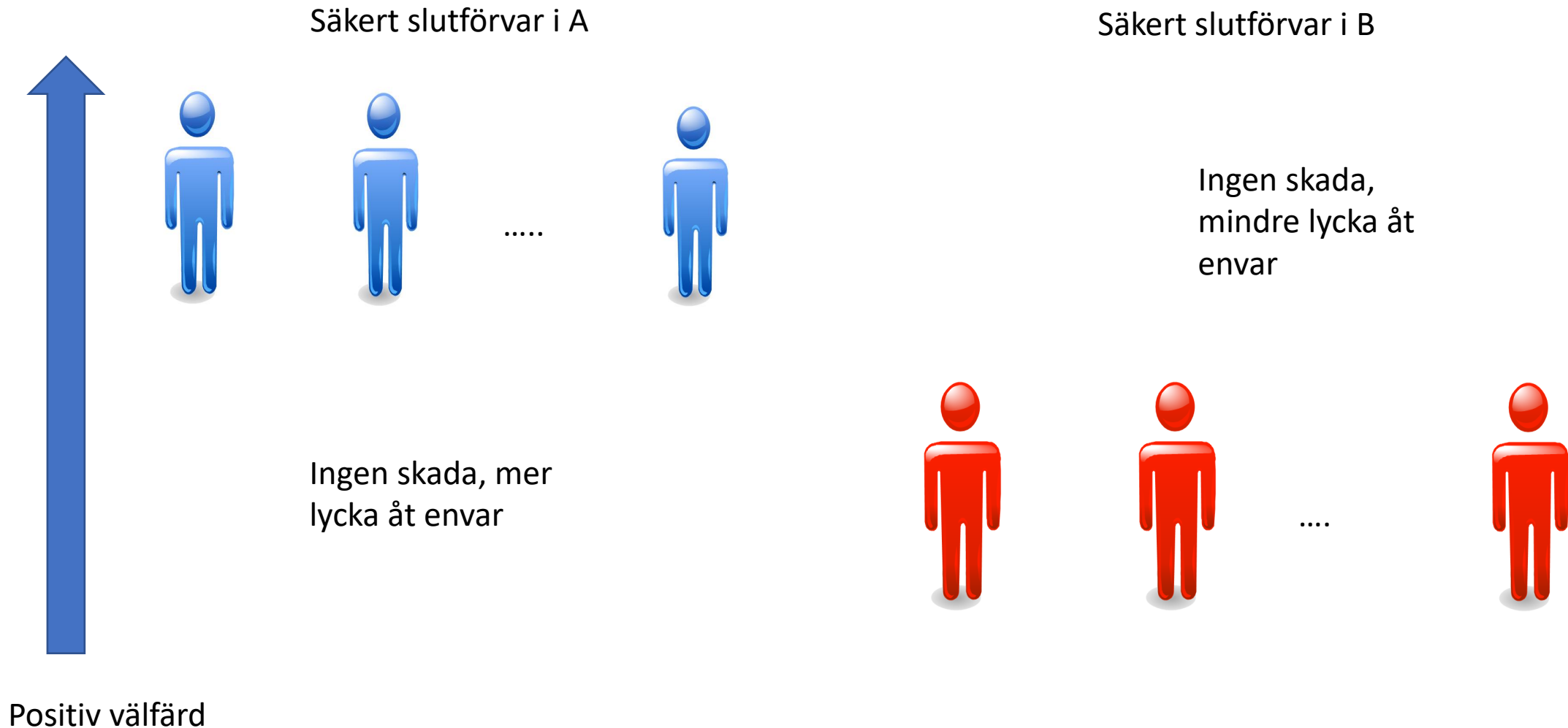
Schematisk illustration: valet mellan barn

Schematisk illustration: valet mellan barn

Schematisk illustration: valet av slutförvar

Mer generellt problem:

Våra handlingar bestämmer ofta inte bara vem som kommer att existera i framtiden utan också *antalet* framtida människor

(a) Skaffa barn

(b) Uppmuntra barnafödande (tex föräldraförmåner)

(c) Slutförvarsprojekt (tex genom b)

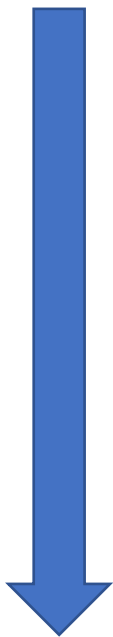
(d) Hur vi handskas med klimathotet (global uppvärmning):

- Om vi inte förhindrar en kraftig global uppvärmning kommer många på vissa platser att inte (kunna) skaffa barn.

Spelar det någon roll om man förhindrar att ett *dåligt* liv kommer att existera i framtiden?

Slutförvar i A

Slutförvar i B

...

Negativ välfärd

Spelar det någon roll om man förhindrar att ett *bra* liv kommer att existera i framtiden?

Ja, för annars

- hamnar vi i motsägelser,
- får vi svårt att motivera varför det skulle vara något dåligt med att mänskligheten dör ut (i förtid).

Motsägelse

A

B

B är lika bra som A

Positiv välfärd

Motsägelse

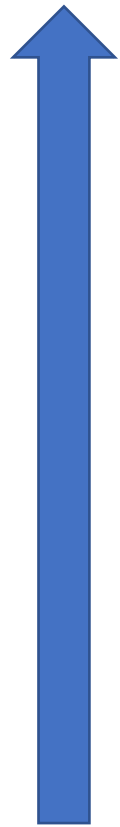
B

C

C är bättre än B

Positiv välfärd

Motsägelse

A

C

C är lika bra som A. Men C är samtidigt bättre än A,
eftersom C är bättre än B som är lika bra som A.
Motsägelse!

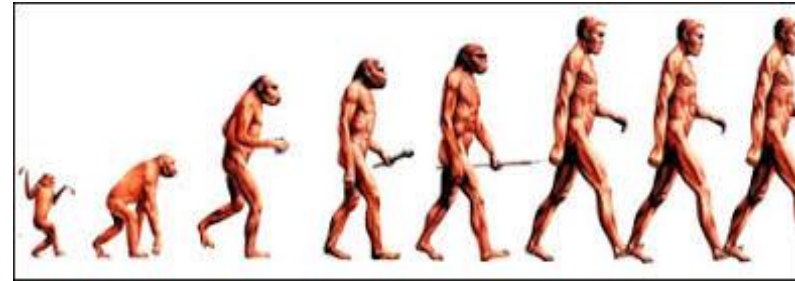
Positiv välfärd

Skulle det vara dåligt om mänskligheten dog ut?

Om ja, så måste ett större antal bra liv spela roll.

Mindre antal bra liv

Större antal bra liv

Råkar vi ut för den motbjudande slutsatsen?

Mycket
lyckliga liv

A

Är inte B bättre än A, om extra liv har
värde?

Liv som är knappt värda
att leva

B

Nej, inte nödvändigtvis

Man kan undvika den motbjudande slutsatsen genom att inte bara beakta *kvantiteten* av välfärd. Istället kan man beakta:

- *en kritisk positiv nivå*: endast välfärden hos liv över denna nivå räknas positivt. B-liven räknas inte positivt för de hamnar under nivån.
- *en sammanvägning av liv som inte görs genom en summering av individuell välfärd*. Oavsett antalet B-liv så kommer deras sammanlagda värde inte att överstiga det sammanlagda värdet av A-liv.

Avslutande kommentarer

- Den reviderade påverkansprincipen fungerar bra i vissa fall, kanske just i de fall som ofta diskuteras i den aktuella energipolitiken.

Men den måste kompletteras för att vi ska kunna handskas med

- fall där graden av skada är densamma (eller ingen alls), och
 - fall där antalet framtida människor står på spel.
-
- Vårt ansvar för kommande generationer kräver mer än att undvika att vålla dem skada.